

Кто положитъ душу свою за стадо свое, за народъ свой?“ Но намѣрили се достойни и любими мъже, „архиереи, учители, писатели, редактори, търговци и други отъ всѣки класъ и чинъ единородци“, които положили душата си за своето паство и своя народъ. . . „Ученици! Този черковенъ въпросъ съ-действиува да представи народа ни достоенъ за всегдашна почитъ и удивление отъ всѣкого, защото освети благочестивитѣ начала на неговитѣ пастири-началници: Иларионъ Макариополски, Авксентий Велешки и Паисий Пловдивски, дали клетва предъ свещения олтаръ, че ще съхранятъ и последнитѣ отъ завещанията, и по буква и по духъ.“ И, завършвайки вдъхновената си речъ, наситена съ упование въ провидението и съ вѣра въ жизненитѣ — строителни и победоносни — сили на българския народъ, както това личи отъ толкова примѣри, той се обръща къмъ младитѣ си слушатели: „И тѣй, покажете се сега и вие достойни за такава една божествена благодать и безсмъртна слава!“

Въ този сщция кръгъ идеи, надежди и внушения къмъ събеседницитѣ си се движи Селимински и въ писаната си презъ 1864 г. „Историческа студия“. Говорейки за гигантския напредъкъ на образованието и на движението за справедливостъ и политическо равенство, които довеждатъ до побратимяване на народитѣ, силни и слаби, до „образуване на единъ европейски народъ, еднообразенъ и всемогщъ“ (идеята за Паневропа!), Селимински спира внимание и на българскитѣ усилия въ тази посока, за да подчертае придобивкитѣ, тѣй насърчителни, за нашия образователенъ и националенъ възходъ. „Черковниятъ въпросъ доказва, че нашитѣ видни мъже надминаватъ противницитѣ ни и по красноречието си, и по учеността си въ черковнитѣ наредби, и по политическата си опитностъ въ турската империя. Фанариотитѣ, по цѣлата линия победени, прибѣгнаха къмъ обикновеното убѣжище на победенитѣ: това не е съгласно съ апостолскитѣ канони, онова е право на патриарха, третото не е благочестиво дѣло. . . Едно само трѣбва да знае всѣки българинъ, — че нашитѣ учени надминаватъ инороднитѣ по характеръ и честностъ, които сж скъпоценни и рѣдки качества“. Възвеличилъ така Илариона, Кръстовича, Чомакова, Славейкова, Бурмова, Ив. Найденова и другитѣ непоколебими борци въ Цариградъ, Селимински не